

ČASOPIS LORM z.s.

DO TEKY

127
2026
LÉTO

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORKY • ZPRÁVY Z LORMU •
STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY • PŘÍSPĚVKY
ČTENÁŘŮ • PŘÍBĚH • SOCIÁLNĚPRÁVNÍ NOVINKY • ZDRAVÍ
• INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH •
ZE SVĚTA • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

**8 • POJĎTE S NÁMI OSLAVIT MEZINÁRODNÍ DEN
HLUCHOSLEPOTY!**

17 • SPLNĚNÉ PŘÁNÍ

28 • NOVINKY VE ZDRAVOTNÍ PÉČI

42 • REBECCA ALEXANDER

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE – Mudrlanti	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORKY	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Krok za krokem	5
Pojďte s námi oslavit Mezinárodní den hluchoslepoty!	8
Okénko do Prahy	10
Okénko do Jihočeského kraje	11
Okénko do Moravskoslezského kraje	13
STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY	
Výběrko	15
PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ	
Splněné přání	17
Kdo má pravdu?	19
PŘÍBĚH	
Když nejde o život, jde o... ..	21
SOCIÁLNĚPRÁVNÍ NOVINKY	
O paliativní péči v České republice	24
O příspěvek pro pozůstalé si zažádá jen málokdo	26
ZDRAVÍ	
Novinky ve zdravotní péči	28
Roztroušená skleróza	31
INFORMACE	
Seriál VYKOLEJENÍ část 1: Právní rámec a realita	35
Orientační pomůcka pro zrakově postižené Biped NOA	39
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Rebecca Alexander	42
ZE SVĚTA	
Za nový způsob léčby slepoty obdržel manželský pár vědeckého „Oscara“	44
První třída pro hluchoslepé děti ve státní škole v Austrálii	45
Hluchoslepý chlapec hercem v seriálu	45
VZKAZY MOUDRÝCH	46
RECEPTY – Kukuřičný salát	47

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Mudrlanti

My jsme malí mudrlanti,
víme víc, než vědí tamti.
Na všechno se vyptáváme,
mnoho nových věcí známe.

Mudrujeme, jak to je,
jak to všechno funguje.
Proč se ryby neutopí,
proč se loďka nepotopí?

Proč je léto a proč zima?
Hlupáka to nezajímá.
My už ale víme, proč
nestačí slepičí kvoč.

František Hynek

SLOVO ŠÉFREDAKTORKY

Vážení čtenáři,

právě teď vládne měsíc květen a dělá svému jménu čest – všechno kvete, voní, z rána rosa slzy roní, přes den kdo má rád, se sluní (já ne), konečně se rozbzučely včely, zkrátka jaro, jak má být. Ale pozor – za dveřmi se přetlačují Pankrác, Servác a Bonifác, hrozí mrazem, a dokonce v horách sněhem! Jen to ne, muškáty a begonie a petúnie a vůbec veškerá ta truhlíková krása by pomrzly, nepěkná představa. Ale deště, toho by třeba bylo, při sečení zahrad se práší jak za kombajnem. Snad přijde a s ním i chvíle na čtení letních Doteků. Bude muset sprchnout víc, protože jsou natěsnané tolika zajímavými a pěknými články, až by bylo škoda čtení přerušovat. Tak třeba novinky z regionů v podání našich terénních pracovníků. Nebo moc hezké příspěvky našich čtenářů, kterým tímto upřímně děkuji. Nebo zajímavý příběh paní Alice Hakenové. Že nevíte, o koho se jedná? No vidíte, a přitom toho pro LORM dost udělala. Také paní ředitelka se nám pěkně rozepsala. Nezávidím, lormácké starosti se na ni valí ze všech stran, k tomu všemu letos i ty finanční. Tedy ne že by tomu bylo v předešlých letech jinak... Naštěstí se může opřít o své kolegy a kolegyně, kteří pomáhají ze všech sil. A pořád ještě zahradnický prší, je tudíž čas mrknout se, co je nového ve světě, a možná se i inspirovat příspěvkem Milana Koklara, který si splnil dávný sen a proletěl se letadlem. A rovněž si ukuchtit něco dobrého, při čtení vyhládne. A víc už prozrazovat nebudu, ať se máte na co těšit, následně o čem přemýšlet, zpracovat nové informace, vydolovat ty staré a s oběma ve svůj prospěch naložit. Mějte se zdravě, milí čtenáři, prožijte krásné léto a na podzim se s vámi opět těší na počtenou.

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

ZPRÁVY Z LORMU

Krok za krokem

Milí čtenáři Doteků,

je 12. května a já prosím nebesa, ABY NÁM MPSV NAVÝŠILO LETOŠNÍ DOTACE! Samozřejmě jsem nezůstala jen u proseb, ale podnikla ihned spoustu akčních kroků, výpočtů a opatření. Ale pojďme to vzít hezky popořádku. V jarním čísle jsem vám popisovala svůj lednový maraton, kdy jsme měli doslova jen pár týdnů na podání žádosti o dotaci na všechny naše 4 služby na rok 2026 a současně vyúčtování všech dotací a grantů za rok 2025. Žádost o dotaci jsme zvládli podat v řádném termínu, tedy 28. ledna 2026, ale až po 3 měsících, přesně 28. dubna, jsme se dozvěděli výsledek. A nebyla to radostná zpráva, právě naopak. Dotace nám byla oproti žádosti snížena o 1 884 335 Kč. Měsíc předtím, 28. března, bylo zveřejněno hodnocení, u každé naší služby v žádosti bylo uvedeno stejné: „Nedodržen poměr přímé/nepřímé péče 70/30, stržena poměrná část. Po vymezení neuznatelných nebo nadhodnocených položek je rozpočet efektivní ve vztahu k rozsahu poskytované služby. Služba je navržena k podpoře.“ Z požadované částky na všechny 4 služby ve výši 8 321 000 Kč bylo v hodnocení vyčísleno snížení jen o 371 836 Kč. V hodnocení byl dále uveden maximální návrh podpory v celkové výši 7 949 165 Kč. Ufff, říkala jsem si tehdy, tuhle výši dotace bychom určitě zvládli dofinancovat z našich dalších zdrojů a rezerv. Ale částky uvedené v hodnocení na konci března jsou jen návrhem, přidělená dotace bývá v praxi bohužel nižší. Až zveřejnění výsledků dotačního řízení v samotném Rozhodnutí na konci dubna nám přineslo ledovou sprchu.

Ještě krátká poznámka k nově zavedenému principu v Metodice k dotačnímu řízení (od roku 2025) ohledně dodržení poměru 70 ku 30 přímé a nepřímé péče. Pokud není tento princip dodržen, pak je dotace krácena o poměrnou část. Ale v tak malém týmu, jako je ten náš, který

je již několik let na hranici své kapacity, není možné požadovaného poměru dosáhnout. Bavíme se o 3 terénních sociálních pracovnících pro klienty z celé České republiky a 3 lidech (po přepočtení na celé úvazky dokonce jen 2,75), kteří vykonávají v LORMu všechnu řídicí a administrativní práci. V menším počtu lidí už naši práci skutečně nelze dělat. A my to přesto zvládáme, a to navzdory narůstajícím požadavkům na administrativu, které se na nás valí zvenčí. Akutně potřebujeme nejen posílit terén o jednoho sociálního pracovníka do Brna a druhého do Prahy, ale také již několik let potřebujeme jednoho člověka navíc na pomoc s administrativou. Bohužel se však točíme v bludném kruhu.

Jak to všechno udělat, když je od roku 2025 stanoven poměr 70 ku 30 a ještě nám letos dotaci snížili skoro o 2 miliony?

Hned druhý den po zveřejnění tristního výsledku dotačního řízení jsem se pustila do přípravy 5 úsporných variant rozpočtu. Ty jsem v následujících dnech odeslala s komentářem členkám a členům Výkonné rady a předsedovi ke schválení. Výkonná rada jednohlasně do druhého dne zvolila pátou, nejúspornější variantu, která počítá s nástupem nového sociálního pracovníka do Brna v průběhu června. Bohužel na posilu do Prahy nám už finanční prostředky nevycházejí. Na posilu administrativy můžeme letos také zapomenout. I tak pro nás schválená pátá varianta znamená dofinancování služeb z našich zdrojů a rezerv v celkové výši 1 364 289 Kč, což je v současné naprosto nejisté době obrovské riziko. Proto jsem během následujících dní připravila a 7. května navečer odeslala na MPSV žádost o navýšení dotace o půl milionu. Takže od zveřejnění výsledků dotace jsem vše stihla za 6 pracovních dnů. Připomínám, že se jedná jen o žádost. Nikde nemáme záruku, že nám MPSV dotaci navýší. Dokonce podle neoficiálních zpráv se letos na MPSV navyšovat dotace nechystají. Žádostí však nemáme co ztratit, aspoň jsem to zkusila. Tím naše úsilí samozřejmě nekončí. Dle výsledku žádosti budeme dál ověřovat možnosti u nadací a nadačních fondů a je pravděpodobné, že do konce června podáme další žádost.

Teď k dobrým zprávám. Pokud vše klapne, až budete číst na konci června tyto řádky, budeme mít v Brně konečně posilu, kolegyni, která bude poskytovat služby klientům nejen z Brna a Jihomoravského kraje, ale také klientům z kraje Zlínského. V mezidobí se potkám s mnohými z vás na týdenním květnovém pobytu v Pískové Lhotě u Mladé Boleslavi. Připomínám, že letošní 2 pobyty můžeme pořádat z velké části díky podpoře Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. Další dobrá zpráva je, že ve čtvrtek 7. května nám byla vydána auditorská zpráva k čerpání dotace MPSV v roce 2025: „Podle našeho názoru je o finančních zdrojích a jejich čerpání uvedených v závěrečném vyúčtování ve všech významných ohledech účtováno odděleně a správně na základě průkazných daňových dokladů a dokladů o jejich úhradách. Na základě výsledků použitých auditorických postupů jsme nezjistili žádnou významnou skutečnost, která by naznačovala, že účetní záznamy nebyly vedeny v souladu s platnými právními předpisy nebo že by nebyly dodrženy podmínky pro čerpání finančních zdrojů stanovené výše uvedeným dokumentem. Organizace sestavila závěrečné vyúčtování za období od 1. 1. 2025 do 31. 12. 2025 v souladu s účetnictvím. Podle našeho názoru dané vyúčtování ve všech významných ohledech věrně zobrazuje výdaje výše uvedeného projektu a hospodaření s tímto příspěvkem je v souladu se stanovenými podmínkami.“ O pár dní později, dne 12. května, nám byla vydána auditorská zpráva k účetní závěrce, tedy k hospodaření v roce 2025: „Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a pozitivní obraz aktiv a pasiv organizace LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s. k 31. 12. 2025 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31. 12. 2025 v souladu s českými účetními předpisy.“ Pod oběma auditorskými zprávami je podepsán Ing. Filip Konětopský z auditorické společnosti 22HLAV, s. r. o.

S metodičkou Hanou Dvořákovou a grafičkou Irenou Egerovou právě dokončujeme Výroční zprávu za rok 2025, kterou do konce června zveřejníme na našich webových stránkách. Tam se o našem hospodaření v loňském roce dočtete podrobně. Troufám si říct, že se nám „Výročka“

opět povedla po obsahové i grafické stránce. A ještě dodám, že s ohledem na výši dotací máme povinnost ze zákona nechat si provést audit a také máme zákonnou povinnost odeslat Výroční zprávu za příslušný rok na MPSV a zveřejnit ji ve spolkovém rejstříku.

Co napsat závěrem? Kromě víry, že vše dobře dopadne, se i v tak malém týmu nevzdáváme. Je obtížné plánovat rozvoj služeb, když se výsledek dotačního řízení dozvíme až na konci dubna. Je obtížné v naší práci a organizaci cokoliv měnit k lepšímu, když je nás v týmu tak málo. Ale snažím se vše brát jako příležitost ke změně a aktivně hledat řešení. Krok za krokem. Moji blízcí se mě často ptají, kde po tolika letech ještě беру sílu a energii. Moje odpověď? Věřím ve smysl a kvalitu naší práce. Věřím, že každá, i malá změna a pomoc může mít velký dopad.

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Pojďte s námi oslavit Mezinárodní den hluchoslepoty!

Milí čtenáři Doteků,

letos vám nabízíme mimořádnou příležitost, jak se aktivně zapojit do oslav Mezinárodního dne hluchoslepoty. Ten připadá na 27. června, kdy se roku 1880 v městečku Tuscumbia v Alabamě narodila budoucí slavná hluchoslepá americká spisovatelka Helena Kellerová. A s námi můžete tento významný den slavit celý měsíc až do 27. července. Ptáte se jak?

Právě v sobotu 27. června zveřejníme na našich webových stránkách www.lorm.cz všechna přihlášená literární díla do letošního 9. ročníku umělecké soutěže Cena Hieronyma Lorma. Budete se tak moct seznámit s tvorbou hluchoslepých autorů a současně až do 27. července svým

hlasováním rozhodnout, komu bude udělena Cena veřejnosti.

Soutěžit se bude ve 2 kategoriích – Poezie a Próza. Příspěvky do soutěže budou zveřejněny anonymně. Klepnutím na jedno tlačítko u Poezie a na jedno tlačítko u Prózy pošlete hlas vybraným dílům. Hluchoslepým autorům vítězných děl bude na podzim udělena Cena veřejnosti na konferenci LORM z.s. v Kralupech nad Vltavou (22. 10. až 25. 10. 2026). Tam budou také uděleny Ceny odborné poroty. Součástí soutěže je i výtvarná kategorie. Všechna přihlášená výtvarná díla budou vystavena na zmíněné konferenci a o vítězích rozhodnou samotní účastníci setkání.

Smyslem umělecké soutěže je poskytnout osobám s hluchoslepotou prostor ke kreativě a současně zprostředkovat jejich svět veřejnosti.

Soutěž nese jméno po hluchoslepém básníkovi, filosofovi a novináři Heinrichu Landesmannovi (9. 8. 1821 – 3. 12. 1902), který z důvodu pronásledování rakousko-uherskými úřady přijal pseudonym Hieronymus Lorm. Pro vlastní potřebu si vytvořil komunikační systém – dotekovou abecedu zvanou Lormova, kterou dnes používají ke komunikaci hluchoslepí nejen u nás, ale také například v Německu, Belgii či Švýcarsku.

Od prvního ročníku je mottem soutěže citát Heleny Kellerové: „V úplné tmě a tichu, které mě oddělují od světa, mi ze všeho nejvíc chybí přátelský zvuk lidského hlasu. Slepota odděluje člověka od věcí – hluchota od lidí.“ První ročník se konal v roce 2006 při příležitosti 15. narozenin spolku LORM, který letos na podzim oslaví již 35. narozeniny! Projekt je realizován za pomoci Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška.

Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.

Okénko do Prahy

Vážení čtenáři,

uplynulé měsíce v pražských klubech LORM byly naplněné setkáváním, objevováním i radostí ze sdílených zážitků. Každé setkání mělo svou jedinečnou atmosféru a společným jmenovatelem byl důraz na prožitek, zapojení smyslů a přirozené propojení lidí.

Říjnový klub v roce 2025 se nesl v duchu muzikoterapie. Hudba se tentokrát nestala jen kulisou, ale hlavním prostředkem komunikace a prožívání. Prostřednictvím rytmu, vibrací a jednoduchých nástrojů jsme společně objevovali, jak silně může hudba působit i tam, kde sluch není hlavním smyslem. Účastníci se aktivně zapojovali, zkoušeli různé způsoby vnímání hudby a vytvářeli společné rytmy, které propojovaly celou skupinu.

Listopadové setkání nabídlo kombinaci tvořivé činnosti a technologických novinek. Společně jsme vyráběli vánoční přání, kde byl kladen důraz na hmatovou přístupnost a osobní kreativitu. Každé přání bylo originální a neslo v sobě kus svého tvůrce. Druhou část programu obohatilo představení prototypu vibračních hodinek, které vzbudily velký zájem. Účastníci měli možnost si je vyzkoušet, ptát se na jejich fungování a sdílet své dojmy i podněty pro další vývoj.

Prosincový klub byl především o zastavení a společném sdílení. Navázali jsme na tvořivou část výrobou drobných dekorací, ale hlavní roli hrála atmosféra – klidná, přívětivá a sváteční. Nechyběla hudba, povídání o vánočních tradicích ani prostor pro neformální rozhovory. Setkání tak nabídlo příležitost nejen k aktivitě, ale i k obyčejnému bytí spolu, které je v dnešní době možná ještě cennější.

V lednu tohoto roku jsme se symbolicky vydali „od stolu k vodě“. Setkání bylo zaměřené na hru, objevování a práci s dotekem a vibrací. Účastníci si vyzkoušeli hmatovou hru, která podporuje vnímání, orientaci i jemnou motoriku. Velkým zpestřením byla možnost vyzkoušet si vibrační čepici určenou pro použití ve vodním prostředí. Diskuze nad jejím využitím otevřela zajímavá témata

a ukázala, jak mohou moderní pomůcky rozšiřovat možnosti prožitku i samostatnosti.

Březnový klub pak přinesl nevšední zážitek v podobě zvukové střelby. Aktivita „lov podle sluchu“ nabídla účastníkům možnost vyzkoušet si orientaci a reakci na zvukové podněty v bezpečném a zábavném prostředí. Pro některé šlo o úplně novou zkušenost, která přinesla nejen radost ze hry, ale i posílení sebedůvěry a uvědomění si vlastních schopností.

Každý z těchto klubů ukázal, jak pestré a smysluplné mohou společné aktivity být. Nejde jen o program samotný, ale především o prostor, který vzniká mezi lidmi – prostor pro sdílení, podporu, objevování i obyčejnou radost z přítomného okamžiku. Právě to dává pražským klubům LORM jejich jedinečný charakter.

*Václav Skalický
terénní sociální pracovník Praha a Liberec*

Okénko do Jihočeského kraje

Milí čtenáři,

již dlouho jsem vám nepsala o klubových setkáních u nás na jihu. Když jsem se probírala mými starými články, zjistila jsem, že je to již rok a půl. A tak se teď tedy budu snažit shrnout kluby alespoň za rok 2025.

Byla jsem zvyklá psát o akci za akcí. Teď je to jinak. Jak si asi pamatujeme, naše kluby byly po celých jižních Čechách, zajížděli jsme i na Vysočinu. To je již pro některé z vás náročné. Dále někteří aktivní klienti zemřeli, někteří již nemají sílu za námi přijet. Zbývá nám tedy naše klubovna. Nebo některé z muzeí v Jindřichově Hradci apod. O to složitější je vymyslet náplň klubu, aby byl něčím nový, aby vás bavil. Zbylo nás ale tak málo, že některé kluby jsem byla nucena rušit.

Jaké bylo téma našeho prvního klubu? Zavítal mezi nás všem známý Mgr. Pavel Macků. Připravil si pro nás další zajímavé povídání o středověku, přinesl spoustu

předmětů, které jste si mohli prohlédnout. Náš druhý klub byl o výtvarné činnosti, modelovali jsme z keramické hlíny. Vyrobili jsme si krásná sluníčka a dál si každý již tvořil dle vlastního nápadu. Já se snažila být pouze nápomocná. Jaro a s ním spojené svátky velikonoční jsme si „trochu“ posunuli. Víte o tom, že se dají zajíci jako symbol Velikonoc tvořit až po Velikonocích? Není to úplně ideální, ale nám se to z důvodu plného kalendáře Mgr. Heleny Svobodové z Muzea Jindřichohradecka povedlo. Měsíce květen a říjen byly o hmatovém poznávání historické budovy Muzea fotografie a moderních obrazových médií. Zde si na nás čas našla paní Kateřina Bohdanecká. Seznámili jsme se se vznikem jezuitské koleje a působením jezuitů v Jindřichově Hradci. Dovolila nám rukama si prozkoumat staré fotoaparáty. Navštívili jsme i kapli sv. Maří Magdaleny. Jako jedinečný zážitek jsme vnímali, když jedna z nás zkoušela zahrát na varhany. A pak už byly přede dveřmi Vánoce a s nimi výroba přáníček pro naše sponzory. Motivy byly tentokrát jen na vašich přáních a fantazii. Já dodala pouze materiál, šablony a pomocné ruce.

A co letošní rok? Zatím jen plánujeme. Opět nějaké to výtvarné tvoření, tentokrát jako inspiraci na Cenu Hieronyma Lorma. A pak nás přivítá Landfrasova tiskárna, kde se dozvíme o její minulosti a budeme si i sami zkoušet tisknout. Velmi dlouhou dobu jsme se na klubu nesetkali s Mgr. Vladislavem Burianem, to společně napravíme v měsíci červnu. Jen téma tohoto klubu je zatím i pro mě tajemstvím. To jsou naše plány a já doufám, že se naplní.

Jak vidíte, vše kolem klubů u nás na pobočce je složité. A tak doufám, že se nás na plánovaných klubech sejde alespoň minimální počet a připravené kluby proběhnou a budou se vám líbit. To je pro mě vždy ta největší odměna.

*Jana Radová
terénní sociální pracovnice Jindřichův Hradec*

Okénko do Moravskoslezského kraje

Zdravím lormáky do všech koutů republiky! V dnešním Okénku vám nabídnu několik rad ohledně postupu při získání kompenzační pomůcky. Víte, že LORM je pro vás k dispozici v každém místě. Je to tím, že pracujeme v terénu, a tak žádné město nebo vesnička pro nás nejsou problém. Naše červeno-bílá autíčka nás za vámi přivezou. Někdy nás zlobí čas, protože dopravní zácpy na komunikacích jsou nevyzpytatelné. Neváhejte proto ve svém okolí oslovit i jiné poskytovatele sociálních služeb. Nejde přece o to si klienty přebírat, ale vzájemně se v jejich podpoře doplňovat. V podobných organizacích si totiž mimo jiné můžete vyzkoušet kompenzační pomůcky, které by vám mohly pomoci. Možná zvažujete nějakou novou pomůcku nebo ta stará už dosloužila. Jistě jste už informovaní o tom, na jaké kompenzační pomůcky máte nárok. Dnes se zaměřím na konkrétní zkušenosti z praxe. Pokud máte problémy se zrakem, měli byste si být jisti, zda danou pomůcku zvládnete ovládat. Také všechny pomůcky nemusí mít dostatečný hlasový výstup. Takže — jak se na některé úřední záležitosti, ať už časově, nebo prakticky, připravit? Je dobré být v kontaktu s osobami s podobným postižením. Mohou vám poradit, co si už sami vyzkoušeli nebo kterou pomůcku s úspěchem používají. Nebojte se také zavolat či zajít na úřad práce, pokud máte zájem o nějakou pomůcku a nejste si jisti, jestli na ni máte nárok. Obecné informace vám pracovnice jistě ochotně sdělí, minimálně pak, zda vám už uplynulo časové období 5 let, pokud jste si již o stejnou pomůcku někdy žádali. Nebo se můžete zeptat i na novinky z této oblasti. Nemusíte si žádat jen o pomůcky pro zrakově nebo sluchově postižené osoby, ale třeba i o pomůcku, která se týká mobility, například invalidní vozík. Můžete se samozřejmě kdykoliv obrátit na nás, sociální pracovníky LORMu. Vždy ale počítejte s jistým časovým prostorem k vyřízení. Po telefonu si můžeme sdělit základní informace, potom navštívit organizaci, kde si můžete pomůcku vyzkoušet. Dále oslovíme firmu, která pošle cenovou kalkulaci výrobku. Úřad práce schválí vždy tu levnější variantu ze dvou podobných pomůcek.

Pokud byste chtěli dražší variantu, mohou pomoci nadace. O těch budu psát příště. A teď bude nutné vypsát formulář z úřadu práce. Také doložit svému praktickému lékaři aktuální zdravotní stav z očního nebo ušního vyšetření. Ten následně váš aktuální zdravotní stav předloží k posouzení posudkové komisi, která schvaluje, jestli je pro vás pomůcka vhodná. Pozor také na celkovou cenu pomůcky! Vaše finanční spoluúčast je totiž 10 % z celkové ceny výrobku, což například u počítače může být třeba 15 000 Kč. Je možné si při podání žádosti na zvláštní pomůcku požádat o prominutí platby této částky. Krajská pobočka úřadu práce v takovém případě bude posuzovat i celkové sociální a majetkové poměry žadatele a osob s ním žijících ve společné domácnosti. Spoluúčast ve výši 1 000 Kč je pro žadatele povinná vždy. Řízení a poté rozhodnutí ohledně zvláštní pomůcky trvá až tři měsíce. Nezoufejte a nelekejte se přicházejících dopisů, které vám sdělují přerušení řízení. To je administrativní záležitost. Čeká se, až se k tomu vyjádří všechny zúčastněné strany. V případě zamítnutí žádosti doporučuji podat novou žádost. Zdůrazňuji a opakuji – opravdu si dávejte pozor na 10 % z ceny pomůcky, neboť v případě, že současně žádáte i o 3 pomůcky najednou, může vaše finanční spoluúčast činit až 30 000 Kč. Některé nadace by v tomto případě mohly odmítnout vaši žádost o případný finanční dar, který si musíte vyjednat, a teď pozor, hned při podání žádosti na pomůcku s odůvodněním, že je pro vás cílová částka příliš vysoká. Tak to je prozatím vše. Přeji vám všem pěkné dny a těším se na vás u dalšího Okénka z Ostravy.

*Marcela Kazíková
terénní sociální pracovnice Ostrava*

STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY

Výběrko

Jsme v roce 2018, o 8 let mladší, o 8 let zdravější, čipernější, stále ještě připravení na přijímání, zpracování a realizaci změn, které život přináší. Do LORMu bezmála před rokem „přinesl“ do Brna novou terénní pracovníci Veroniku Grulovou. A že jsme tehdy měli štěstí! Tenkrát ještě byl o práci v neziskovce našeho typu velký zájem a výběr z nových adeptů o zaměstnání býval nezřídka docela oříškem jak pro mě, tak Petru, naši paní ředitelku. Pojdme letmo nahlédnout do takového výběrového řízení, kterých jsme s Petrou za léta spolupráce absolvovaly desítky...

Z počátku, než jsme se poučily z chyb a přešlapů, jak už to tak ve vyvíjející se společnosti je (pouze hlupák udělá stejnou chybu dvakrát), jsme na základě zákona o sociálních službách, který určoval a určuje dodnes požadavky na vzdělání pracovníků, zvaly při vyhlášení výběrového řízení k pohovorům všechny uchazeče, kteří zákonný požadavek na kvalifikaci splňovali. Při běžné práci, kterou jsme měly obě v náplni, býval problém skloubit pohovory časově, musely jsme určit termín co nejbližší. Většina žadatelů se totiž při hledání zaměstnání obrací k více zdrojům. Samozřejmě, pokud se vzájemně domluví, upřednostní zaměstnavatele, který reaguje co nejdřív. Nijak ojediněle jsme s Petrou vyrážely každá ze svého bydliště do Ostravy nebo Brna, pakliže bylo v těchto místech uchazečů hodně. Centrální bod ovšem byla Praha, tam jsem musela já, většinou na více dnů, aby byla moje přítomnost „využita“ i pro jiné úkoly. Svěřím vám upřímně, že dodnes nesnáším cestování veřejnou dopravou. Těch pročekaných hodin po nádražích, promrzlých nohou a nosu v zimě, propocených oděvů a bot v létě a zpoždění, zpoždění, zpoždění, které bylo takřka na denním pořádku, hrůza a děs!

Pohovory podle přihlášených a vybraných probíhaly většinou 2 dny, po které jsme s kolegyní do skonání opa-

kovaly každému dokola stále totéž — o naší práci, o hluchoslepotě, o profesionalitě, na niž se s běžícími léty kladl „z vrchu“ stále větší důraz, a jiné a další. Jedním slovem? Vyčerpávající. Mnozí to jen tak zkusili, neboť kdesi zahlédli inzerát, mnozí byli dokonale připraveni, mnohé nejdříve zajímal plat, mnozí byli překvapeni náplní práce a rovnou řekli, že tohle teda ne, a tak dál a tak podobně, někteří dokonce bez omluvy ani nedorazili. Po proběhlých rozhovorech jsme s Petrou nekonečné hodiny obracely naše poznámky o adeptech všemi směry, abychom vybraly toho jediného pravého. A hurá, většinou se podařilo, viz nahoře zmíněná brněnská Verunka!

Časem jsme zrychlily výběrka tím, že jsem všechny uchazeče obvolávala, v telefonu jsme si řekli základní věci, pokud byl nadále oboustranný zájem o spolupráci, pozvaly jsme potencionálního kolegu/kolegyni k osobnímu setkání. Dostavili se už jen opravdoví zájemci, z nichž se nám ovšem ve finále kupodivu volilo hůře, občas jsme měla každá svého favorita a nezbylo, než oba pozvat na další pohovor, než jsme vybraly „vítěze“.

Ale vraťme se ještě jednou k Veronice, která byla jedním z „vítězů“:

To jsme takhle jednou jeli z pobytu přes celou republiku do Brna, šťastné jak blechy, že nám svezení nabídla Jiřinka, Jeníkova sestra. Pobyt byl hodně akční, do toho deštivý, pro nás pracovníky docela záběr, obě jsme se cestou nechaly udrndat rytmem jízdy, když tu najednou prásk! A znovu! Vyděšeně jsme nadskočily a vzápětí na to děkovaly pánu bohu, v první řadě pak Jiřince, která je naštěstí bravurní řidičkou. Během jízdy přes nějakou obec před Brnem praskla našemu autu pneumatika, to začalo zběsile tančit po vozovce a nebýt až profesionálních zkušeností řidičky, skončili bychom všichni čtyři kdoví jak. Co teď? Vystoupili jsme do běsnícího slunce, Jiřinka obhlédla škody a začala jednat – zavolat tam, tam a ještě onde, čekat, vytáčet znovu, no řeknu vám, jste-li v její blízkosti, jste v absolutním bezpečí. My s Verunkou a Jeníkem, nemaje kam do stínu zalézt, jsme se nadále pekli a vlekli a čekali na Verčina dnes už manžela, kterému vyslala SOS pro odvoz. Přijel, naložil, odvezl – nejprve mě

na Zvonařku, potom Jeníka s Verčou k nim domů, kde se o něho Verunka postarala, než se Jiřince podařilo za pár hodin dostat do Brna. Že jsme tehdy s Petrou na výběrku ale měly šťastnou ruku!

Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků

PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ

Splněné přání

Milí lormáci, kamarádi a přátelé,

měl jsem přání alespoň jednou v životě zažít, jaké je to cestovat někam letadlem. A naskytla se možnost udělat si výlet letadlem z Prahy do Košic. Narodila se zde totiž v roce 1925 moje maminka spolu se svou sestrou. Otec jim brzy zemřel při vlakové nehodě. Po válce se jejich maminka, moje babička, rozhodla vrátit zpátky za svou rodinou do Lišova u Českých Budějovic. V roce 1947 se přestěhovali do Vyššího Brodu, kde se moje maminka znovu provdala – a v roce 1950 jsem se narodil já. Moje maminka se vzhledem k vážné nemoci dožila jen 47 let. Bohužel o jejím životě v Košicích nic nevím, pouze adresu, kde se narodila, a tu jsem zjistil z jejího rodného listu. Mým přáním bylo poznat Košice, město, ulici a dům, kde žila do svých 17 let.

Přání mi splnila dcera mé sestřenice Karla. Protože jsem nikdy letadlem neletěl, nevěděl jsem, co to obnáší a jak probíhají kontroly na letišti. Dorazili jsme na letiště a při kontrole jsem byl překvapen, že vše kovové jsem ze sebe musel sundat včetně hodinek, šlí, pásku i ovladače ke sluchadlu. Bylo to pro mě nové a byl jsem z toho trochu nervózní. Vše prošlo rentgenem a my jsme si mohli své věci zase převzít. Vše bylo v pořádku. Pracovníci bezpečnostní kontroly byli velice milí a chovali se ke mně

s velikým ohledem. Za to bych jim chtěl velice poděkovat, protože i díky jejich vlídnému přístupu se pro mě tato nová zkušenost stala příjemnou.

Měli jsme odletět v 19:00. Nevím, proč se vše zpozdilo o 1,5 hodiny. Pravděpodobně nebylo naše letadlo připraveno k odletu, ale nikdo nám bližší informace nepodal. U vstupu do letadla s námi čekaly i dvě děti, přibližně kolem tří let, a byly z toho celé mrzuté. Pětkrát oznamovali, že cestující na lince Praha–Košice se mají dostavit k odbavení. Ve 20:30 nás pustili do letadla a další půl hodinu trvalo, než se letadlo odlepilo od země. Pak se spustil řev motorů. Start jsem snesl docela dobře. Ale děti začaly být protivné. Vedle přes uličku jedno děcko ječelo a druhé, co sedělo za mnou, mě kopalo do sedačky. Musel jsem sedět v předklonu, abych odolal kopancům.

Když se blížilo přistání na letišti v Košicích, začali jsme pozvolna klesat, byly už vidět i osvětlené ulice. A tu náhle motory začaly dunět a my jsme začali opět stoupat. Šli jsme znovu nahoru. Zvláštní pocit, taková nejistota, nevíte, co se děje a proč. Až po delší chvíli nám pilot oznámil, že pro přistání nejsou příznivé podmínky z důvodu velké mlhy a přistávací manévr se bude zhruba po 10 minutách opakovat. Podruhé jsme již přistání zvládli. Taxíkem jsme se pak nechali dovézt na Hlavní náměstí, kde jsme byli ubytováni. Kája měla vše domluveno předem.

Košice jsou krásné město, samá rovina. Se svými 250 tisíci obyvateli jsou druhým největším městem Slovenska. Je zde univerzita a studuje zde 21 tisíc vysokoškoláků včetně zahraničních. Mají zde hodně památek, kostelů, divadlo, ústavní soud, největší kostel na Slovensku, který je vysoký 62 metrů, spoustu kaváren a restaurací. Město je čisté a v upravených parcích jsou fontány. Skoro na každém historickém domě je pamětní deska s odkazem, kdo v domě žil nebo jaká významná osobnost jej navštívila. Východoslovenské muzeum bylo bohužel v neděli zavřené, to nás mrzelo. Zvon Urban, který spadl při požáru Urbanovy věže na zem, se rozlomil a je vystaven na Hlavním náměstí. Vážil přes 5 tun a byl vysoký 1,9 metru. Od roku 1924 se v Košicích běhá mezinárodní maraton míru, je to nejstarší maraton v Evropě a 3. nejstarší maraton na

světě. Jména všech vítězů včetně jejich národnosti jsou vytesána do památníku před budovou muzea.

Při zpáteční kontrole na letišti v Košicích měl pracovník bezpečnostní kontroly dotaz na moji červenobílou hůl, která obsahuje elektroniku a baterie. Kája mu vysvětlila, k čemu mi slouží hůl s vysílačkou v Čechách. Velice ho to zajímalo. Zpáteční let zpět do Prahy proběhl bez problémů.

Mně se tak splnilo toužebné přání alespoň nepatrně nasát atmosféru města, kde i já mám tak trošku své kořeny.

Kája byla na mě moc hodná, vše komentovala a jako průvodkyni bych ji doporučil všem. Mohla by to dělat jako zaměstnání.

Káji, zvládla jsi to perfektně, nemělo to chybu a já ti moc a moc děkuji!

Miloslav Koklar

Kdo má pravdu?

Byla jednou jedna maminka a měla dvě děti – Marušku a Honzíka. A protože byla hodná a pečlivá, jednoho večera jim krásně ustlala postýlky a povlékla je do úplně nového povlečení. Peřiny byly nadýchané jako obláčky a polštáře měkké jako pohazení. Když si děti lehly, maminka je ještě jemně přikryla, každému dala pusku na čelo a tiše řekla: „Dobrou noc, děti. Sladké sny.“ Zhasla velké světlo a nechala jen malou lampičku. Za chvíli se ale potichu vrátila. Podívala se na ně. Honzík se už trochu odkopal, a tak mu peřinu přitáhla až ke krku. Maruška svírala plyšovou hračku, tak jí ji opatrně vzala a položila vedle ní na polštář. Pak je ještě pohladila po vlasech. Chvíli tam jen tak stála... a dívala se. Nakonec zhasla i lampičku a pokoj se ponořil do ticha.

Jakmile maminka odešla z pokojíčku, ozvalo se tiché šustnutí. Peřina se protáhla, jako když se někdo po ránu probudí, a polštář se trochu nadmul, aby byl hezky kulatý. „Sestřičko,“ ozval se polštář, „řekni mi jednu věc... myslíš, že jsem důležitější než ty?“ Peřina se trochu zavlnila. „Jak tě to napadlo, bráško? To já jsem důležitější! Beze mě by jim byla zima, klepali by se a ani by neusnuli.“ Polštář se

nenechal zahanbit. „No dovol! A na co si asi tak položí hlavu? Kdo jim dává krásné sny, hmm? To já! Beze mě by se celou noc převalovali!“ „To není pravda!“ zafoukala peřina. „Ale je!“ nafoukl se polštář. A tak se hádali a hádali, až by člověk řekl, že snad nikdy nepřestanou.

Druhý den odpoledne se najednou rozlétly dveře a do pokojíčku vběhl Honzík. „Maminko!“ volal. „Maruška spadla do řeky!“ Maminka se lekla tak, až jí srdce poskočilo. „Proboha! Vždyť je ještě zima!“ Za chvíli už vedla Marušku dovnitř, celou promrzlou a mokrou. Rychle ji svlékla, osušila a uložila do postele. Peřina ji hned něžně přikryla. „Jen se zachumlej, děvčátko,“ jako by šeptala. Maminka přinesla horký čaj a říkala: „Musíme tě zahřát, Maruško, jinak bys byla nemocná.“ Peřina se nadula pýchou a pošeptala polštáři: „Vidíš, bráško? Kdo je teď důležitý? Beze mě by jí byla zima!“ Polštář trochu splaskl. „No... to je pravda... teď jsi důležitá ty,“ zamumlal tiše.

Uběhlo pár dní. Maruška už byla skoro zdravá a nemohla se dočkat, až zase vyskočí z postele. „Maminko, já už chci vstát!“ prosila. Maminka se usmála, ale zavrtěla hlavou. „Ještě ne, Maruško. Ale víš co? Přinesu ti něco.“ Za chvíli přišla s druhým polštářem. „Pěkně si sedni, opři se a já ti sem dám stoleček. Můžeš si číst pohádky.“ Maruška se pohodlně opřela, otevřela knížku – a hned se usmála. Polštář se napřímil a pošeptal peřině: „Tak co, sestřičko? Vidíš? Ted' jsem důležitý já! Beze mě by si nemohla ani sednout!“ Peřina ztichla. „No... to je pravda... teď jsi důležitý ty,“ přiznala.

Ale tím to neskončilo. Malý Honzík se zatím nudil, protože si s Maruškou nemohl hrát. A tak ho napadlo něco velikého. „Postavím si bunkr!“ zvolal. Přinesl židle, postavil je vedle sebe, přes ně natáhl peřinu a na zem si položil polštář. „To je ale nádhera!“ liboval si. „To je ten nejhezčí bunkr na světě!“ Vlezl dovnitř, zachumlal se a spokojeně se usmál. Peřina se potichu zachichotala. „Vidíš, bráško? Ted' jsme důležití oba.“ Polštář se zarazil... a pak se taky usmál. „To máš pravdu, sestřičko.“

Přišel znovu večer. Děti usnuly. V pokoji bylo ticho. Jen měsíc svítil do okna. A najednou se Honzík ze spaní zavrtěl. Odkopl peřinu. Znovu se přikryl. Převalil se. Za-

mumlal. Polštář tiše řekl: „Vidíš? Nemůže spát. Potřebuje mě.“ Peřina odpověděla: „Ale je mu zima.“ Honzík si přitáhl peřinu blíž. Za chvíli ji ale zase odhrnul. Znovu se zavrtěl. A znovu. A znovu. Polštář znejistěl. „Tak... co to je?“ Peřina ztichla. Oba jen čekali. Honzík si upravil polštář. Zachumlal se do peřiny. Zhluboka vydechl... a konečně usnul. Chvíli bylo ticho. Pak polštář tiše řekl: „Tak jak to tedy je?“ Peřina odpověděla klidně: „Možná... že ani jeden z nás nestačí sám.“ Polštář se ani nehádal: „Možná...“

Ráno už pomalu klepalo na okno. A polštář se po chvíli znovu ozval: „Víš, sestřičko... možná jsme důležití oba.“ Peřina se spokojeně zavlnila. „To ano, bráško.“ Chvíli bylo ticho. A pak polštář dodal: „Ale stejně si myslím, že já jsem o malinko důležitější.“ Peřina se lehce zachvěla smíchem. „Ale kdepak... to já.“ A tak se zase začali přít.

A kdo má pravdu? To si rozhodni sám.

Dagmar Kopáčová

PŘÍBĚH

Když nejde o život, jde o...

V tomto roce se sjedou soutěžící a jejich fandové už na 9. ročníku Lormolympiády v Kralupech nad Vltavou. Znovu je třeba zabezpečit ubytování, stravu, sportoviště a mnohé další. A já se tentokrát zastavím u toho sportoviště: Píše se rok 2017, jsme s Petrou v Kralupech, jdeme na dohodnutou schůzku se zástupkyní Sokola. Menší, štíhlounká, mladistvě vyhlížející, velice příjemná, milá, usměvavá paní už na nás čeká, domluva je rychlá, věcná, praktická, profesionální a hlavně přátelská. Jaká radost s ní jednat, jaká úleva, že je tak mimořádně vstřícná! Ano, i takové kroky jsou součástí zákulisní přípravy velkých lormáckých akcí a věřte tomu, že ne vždy se setkáte s tak příjemnými a ochotnými protějšky, jako tomu bylo tenkrát na západě... Seznamte se prosím s paní Alicí Hakenovou!

Jsem rodačka z Mělníka, krásného královského města nad soutokem Labe a Vltavy. Ač jsem z vinařského města, nikdy mi víno nechutnalo a kamarádi a známí si ze mě dělali legraci, že jsem připlavala po vodě.

Z mateřské školky si pamatuji na polštářové bitvy, když paní (tehdy soudružka) učitelka odešla ze třídy a my měli spát.

Také si vzpomínám na vánoční besídku, kdy jsme při její přípravě vystříhovali betlém a mně dala soudružka učitelka ovečku, zatímco nejnešikovnějšímu klukovi Ježíška. Samozřejmě, že mu ustříhl hlavičku, ale moje ovečka měla krásně vystřiženou každou vlnku. Od mala jsem ráda kreslila, tvořila cokoli rukama a to mám dodnes.

Základní školou skončilo bezstarostné dětství, protože jsem záhy onemocněla zhoubným nádorem osteochondrosarkomem. Lékaři – onkologové, stomatologové, chirurgové – v motolské nemocnici se sice snažili, ale přesto jsem postupně přišla o spodní čelist. Toto období trvalo 6 let.

Po vyléčení jsem se chtěla stát zdravotní sestrou, ale nevzali mě, také jsem chtěla pracovat s dětmi v mateřince, ale s postiženým obličejem mi to také nedovolili, i když jsem udělala přijímací zkoušky. Tak jsem vystudovala ekonomku, ale účetnictví jsem dělala pouze 7 let a raději bych zametala ulice...

Kamarádka učitelka mě přivedla k dětem. Začala jsem s ní jezdit na školy v přírodě a lyžařské kurzy, udělala jsem si alespoň školení jako dobrovolná sestra Červeného kříže. Z Mělníka jsem se přestěhovala za přítelem do Kralup, kde pracuji s těmi nejmenšími dětmi v Sokole už 33 let. Krom cvičení připravuji různé akce, závody, tábory, zábavná odpoledne a podobně.

S přítelem máme velkou rodinu, ale čtyřnohou. Postupně jsme zachránili z ulice 6 zubožených koček a ty nám oplácejí lásku spoustou chlupů, neustálým mazlením, vrněním třeba ve tři v noci. Jsou to miláčci: Kamil, Lumír, Vilda, Betka, Kytka a Popelka. Přes naše kočky jsem poznala několik nadšenců ze soukromého útulku Devět životů a snažíme se odchytávat toulavky, kastrovat, shánět peníze na krmení, zkrátka co je potřeba.

A jak jsem objevila LORM? Že existuje tato organiza-

ce, jsem se dozvěděla, myslím, v roce 2017 díky dotazu ze strany jejích pracovníků, zda by se daly udělat v Sokole závody pro postižené. Neuměla jsem si představit, že může hluchoslepý člověk sportovat. Překvapilo mě, co všechno tito lidé dokáží, spolupráce s vodiči, krásné vztahy mezi nimi, odevzdanost psích pomocníků. Když jsem přišla domů, tak jsem stále na toto sportovní dopoledne hluchoslepých – Lormolympiádu – musela myslet. Koho jsem potkala, všem jsem vyprávěla.

Velkým zážitkem pro mě byla překážková dráha, kdy závodníci přelézali, prolézali překážky, pro mě jako vidícího člověka nepředstavitelné. Sama jsem si to zkusila, když v tělocvičně nikdo nebyl, se zavřenýma očima – a nedostala jsem se ani do poloviny tělocvičny.

LORMu bych popřála hodně spolehlivých pomocníků, sponzorů, organizátorům spoustu elánu a nadšení do dalších akcí.

Díky tomu, že jsem poznala takto postižené lidi, kteří se dovedou radovat ze života, jsem si uvědomila, že já jsem vlastně úplně zdravá, jen mi chybí kus kosti, svalů a zuby, což je ve srovnání s hluchoslepotou zanedbatelné.

Velkým koníčkem pro mě jsou perníky. Pečení, zdobení a hlavně rozdávání známým, dětem v Sokole a tak.

Raději do budoucna nic neplánuji, protože mi to většinou nevyjde. Jen bych si přála zdraví. Mám oblíbené motto, ale nejde zveřejnit, tedy alespoň ne v celé verzi: „Když nejde o život, tak jde o...“

Letos mají lormáci do Kralup opět přijet, těším se, že se zase uvidíme.

Srdečně zdraví s přáním všeho dobrého

Alice Hakenová

Paní Alice, děkujeme vám za důvěru, s níž jste nám dala nahlédnout do zásadních událostí vašeho pestrého a zajímavého života, děkujeme za ochotu, s níž jste nám před lety nabídla pomoc, děkujeme za všechno, co pro ostatní lidi kolem sebe děláte. Také se na vás těšíme a hodně zdraví přejeme!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

SOCIÁLNĚPRÁVNÍ NOVINKY

O paliativní péči v České republice

Termín paliativní vychází etymologicky z latinského pallium (tj. maska, pokrytí, zakrytí pláštěm), jež vyjadřuje podstatu paliativní péče, jejímž cílem je maskovat účinky neléčené choroby, kdy jsou již vyčerpány všechny kurativní možnosti. Cílem paliativní medicíny je dosažení co nejlepší kvality života nemocných a jejich rodin.

Základním principem paliativní léčby je ochrana důstojnosti nevyléčitelně nemocných, zvládání bolesti a dalších průvodních jevů v závěrečných stadiích smrtelných onemocnění. Je založena na spolupráci multidisciplinárního týmu lékařů, zdravotních sester, sociálního pracovníka, rehabilitačního pracovníka, psychologa, psychiatra, duchovního, osob blízkých a dobrovolníků.

V České republice je paliativní péče poskytována na úrovni obecné paliativní péče a specializované paliativní péče.

Obecnou paliativní péči by měli poskytovat všichni lékaři s ohledem na jejich odbornost.

Specializovaná paliativní péče je doménou vyškolených lékařů, zdravotních sester, sociálních pracovníků, kaplanů a dalších osob, jejichž odborné znalosti jsou potřeba pro zlepšení kvality života osob se závažným onemocněním. Specializovaná paliativní péče je určena pacientům, jejichž potřeby přesahují možnosti poskytovatelů obecné paliativní péče.

Specializovaná paliativní péče má v České republice různou podobu. Může se jednat o zařízení domácí paliativní péče (tzv. „domácí hospic“ či „mobilní hospic“), které poskytuje specializovanou paliativní péči v domácím nebo náhradním sociálním prostředí pacientů formou návštěv lékaře, sester, ošetřovatelů, dobrovolníků, případně dalších odborníků. Dostupnost péče je 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.

Dalším zařízením je lůžkový hospic – jedná se o zařízení poskytující specializovanou paliativní péči především pacientům v terminální fázi nevyléčitelného onemocnění.

Dále pak existují oddělení paliativní péče v rámci jiných zdravotnických zařízení, jež pečují o nemocné, kteří potřebují komplexní paliativní péči či konziliární tým paliativní péče v rámci zdravotnického zařízení, které pomáhá s péčí o pacienty na různých odděleních nemocnice. Paliativní tým slouží jako expertní poradenský tým pro kolegy z jiných oddělení a často pracuje s rodinou pacienta.

Dále se můžeme setkat se specializovanými ambulancemi paliativní péče, které poskytují péči pacientům, kteří pobývají v domácím prostředí nebo v zařízeních sociální péče.

Dalším zařízením je denní stacionář paliativní péče, který se stará o pacienta v průběhu dne. Večer odchází pacient do domácího prostředí. A v neposlední řadě je možné jmenovat zařízení specializované paliativní péče. Může se jednat o různé poradny a tísňové linky.

V roce 2005 byla založena Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče, jež sdružuje poskytovatele lůžkové a domácí hospicové péče v České republice. V současné době má asociace 24 členů. V roce 2008 byla založena Česká společnost paliativní medicíny, která definuje a zaštiťuje národní politiku rozvoje paliativní medicíny v ČR, vzdělává odborníky v paliativní léčbě a péči a podílí se na výzkumných projektech. Česká společnost paliativní medicíny je kolektivním členem Evropské asociace paliativní péče.

Legislativní ukotvení můžeme nalézt v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Organizace, jež jsou sdruženy v rámci Asociace poskytovatelů hospicové péče, jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Pokud je hospicová péče indikována ošetřujícím lékařem, je hrazena ze zdravotního pojištění. Vysoce nákladné výkony v domácí péči ovšem zcela nepokryjí úhradu od pojišťovny a nadstandardní služby musí klient doplácet.

Rozložení poskytování paliativní péče napříč regiony je ale značně nerovnoměrné. Posledním regionem, kde zatím není vytvořen lůžkový hospic, je kraj Vysočina.

Pokud je pacient veden ve specializované ambulanci paliativní péče a pod dohledem konziliárního týmu, není tato ambulance povinna spolupracovat s rodinou

nemocného. Pouze v okamžiku sdělení závažné diagnózy lékařem se ve většině případů vyžaduje přítomnost osoby blízké, samozřejmě se souhlasem pacienta.

Zcela samostatně stojí paliativní péče o dětské pacienty, která je v současné době také na vzestupu. Péče o dětské pacienty se závažnou diagnózou vyžaduje speciální ambulance paliativní péče a předání dětského pacienta do domácí péče je pro mnohé paliativní týmy téměř nadlidský úkol.

Obdobná situace nastává i u dospělých pacientů. Pokud pacient dospěje do terminálního stádia nemoci, je na rodině, aby zajistila odpovídající paliativní péči. Zde může například nastat problematická situace v některých regionech, kde lůžka v hospicové péči zcela chybí nebo pacient nesplňuje indikační kritéria k hrazení paliativní péče v domácím prostředí.

Služby paliativní péče jsou zatím velmi nepřehledné a teritoriálně roztržštěné. A přestože je poptávka po paliativní péči v České republice veliká a s ohledem na stárnoucí populaci bude neustále přibývat, v některých oblastech je hospicová péče stále zcela nedostupná. Řešením by možná bylo komunitní plánování hospicové péče, které bude možné až po samotném legislativním ošetření komunitních služeb jako takových.

Zdroj: https://medium.seznam.cz/clanek/namelesslilith-o-paliativni-peci-v-ceske-republice-47774#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box&utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

O příspěvek pro pozůstalé si zažádá jen málokdo

O příspěvek pro pozůstalé si zažádá jen málokdo – téměř se o něm neví. Pozůstalostní dávky jsou zásadním mechanismem finanční podpory pro osoby, které ztratily manžela/manželku, rodiče nebo jiné členy rodiny, kteří byli hlavními živiteli.

Navzdory jejich významu mnoho oprávněných příjemců o tyto dávky nežádá, často z důvodu nedostatečné informovanosti, vnímané složitosti procesu podávání žádostí nebo nepochopení kritérií způsobilosti. A to je opravdu škoda.

CO JSOU POZŮSTALOSTNÍ DÁVKY?

Pozůstalostní dávky označují platby vyplácené z programů sociálního zabezpečení nebo soukromých pojistných plánů vyživovaným osobám po zemřelé osobě. Cílem těchto dávek je zmírnit finanční dopad ztráty člena rodiny, který se podílel na příjmech domácnosti. Jednou z nejdostupnějších dávek je pohřebné.

O POHŘEBNÉ MŮŽE ŽÁDAT ŘADA LIDÍ

Jedná se o jednorázovou platbu, která má pokrýt některé náklady spojené s pohřebními službami. Žadatelé musí být obvykle manželé, nezaopatřené děti nebo někdy jiné závislé osoby (například staří rodiče). Žadatelé obvykle potřebují úmrtní list, doklad o příbuzenském vztahu k zemřelému a někdy také doklad o finanční závislosti. Dále už je vše snadné – peníze obvykle dorazí na účet do 30 dnů. A pokud si nevíte s vyplněním formuláře rady, na úřadě vám rádi pomohou. Získat můžete 5 000 Kč bez ohledu na vaši sociální situaci či cokoliv jiného (jinými slovy, dávka je pro každého stejná a nijak se nekrátí). A to nejsou v dnešní době právě malé peníze.

(upraveno, kráceno)

Zdroj: <https://socialnipolitika.eu/2017/05/podminky-naroku-na-pohrebne/>, <https://www.mpsv.cz/-/pohrebne>, https://www.svetcestovatele.cz/o-prispevek-pro-pozustale-si-zazada-jen-malokdo-temer-se-o-nem-nevi-a-pritom-muze-jit-o-pekne-castky/#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hp-feed.sznhp.box

ZDRAVÍ

Novinky ve zdravotní péči

Výkony a postupy hrazené z veřejného zdravotního pojištění definuje každoročně Seznam zdravotnických výkonů, tedy vyhláška ministerstva zdravotnictví vydávaná vždy na daný kalendářní rok. Aktuálně vydaný seznam přináší do zdravotní péče v Česku několik novinek. Některé mohou být zařazeny ihned, jiné budou vyžadovat doplnění například smluvních podmínek s poskytovateli zdravotní péče (níže uvedený výčet není kompletní, přináší přehled významnějších změn).

ZEFEKTIVNĚNÍ RADIOTERAPIE

Terapie některých nádorových onemocnění budou rozšířeny o metodu hloubkové hypertermie (může být vhodná u nádorů hlavy a krku, sarkomů, zhoubných nádorů oblasti břicha a pánve nebo recidiv, kde již není doporučeno operační řešení). Metoda spočívá v neinvazivním ohřevu nádoru. Zvýšená teplota může mít příznivý vliv na zpomalení růstu nádoru, ale hlavně zvyšuje citlivost nádorové tkáně na radioterapii a chemoterapii, se kterými se tato metoda kombinuje. Také jsou rozšířeny možnosti přesnějšího zacílení radioterapie pomocí 4D zobrazení a stereotaktické radioterapie s intrafrakční monitorací (tzv. IG-STX). Tyto metody umožňují během velmi přesného ozáření nádoru neustálé sledování jeho polohy v reálném čase, aby se záření přizpůsobilo i drobným pohybům těla (např. při dýchání) a tím se maximálně chránily zdravé tkáně při ozařování.

ZMĚNA VE SCREENINGU NÁDORŮ TLUSTÉHO STŘEVA

Vzhledem k nárůstu výskytu nádorů tlustého střeva u pacientů ve věkové skupině od 45 let dochází od ledna ke změně ve screeningovém programu. Nově bude určen pojištěncům ve věku 45–74 let (doposud to bylo od 50 let). V 45 letech se pacient bude moci rozhodnout, zda podstoupí preventivní kolonoskopické vyšetření (v případě negativního výsledku se opakuje po 10 letech), nebo

odevzdá vzorek stolice na vyšetření skrytého krvácení do trávicího traktu (tento test se v případě negativního výsledku opakuje každé 2 roky).

PLÁNOVÁNÍ ONKOLOGICKÉ PÉČE A PÉČE V ONKOLOGICKÉM STACIONÁŘI

Zajištění dostatečné časové dotace pro péči o onkologického pacienta ve fázi sdělování diagnózy, při seznamování s možnostmi a riziky léčby nebo sestavování léčebného plánu a zajištění potřebných vyšetření má nový kód zařazený do seznamu výkonů od ledna 2026. Výkon může být vykázán u jednoho pacienta až 3× ročně. V kapitole klinická onkologie pak přibyl i další výkon. Ten zohledňuje náročnost péče o onkologické pacienty v denních onkologických stacionářích (s maximální délkou pobytu 12 hodin denně).

PSYCHOSOMATICKÁ KONZULTACE

Výkony v oblasti psychosomatiky jsou obecně určeny pacientům, kteří trpí opakovaně a dlouhodobě (minimálně 3 měsíce) obtížemi, které nereagují na běžnou léčbu dle doporučených postupů. Stávající výkon psychosomatické intervence je nově doplněn o psychosomatickou konzultaci, která se zaměří jak na zhodnocení biologických nálezů, tak na posouzení psychologických (jak prožívá pacient) a sociálních (vztahové souvislosti) fakt. Cílem je mj. aktivní zapojení pacienta do léčebného procesu. Psychosomatickou konzultaci v délce až 60 min 7× ročně mohou poskytovat lékaři s nástavbovou atestací v psychosomatice.

DIGITÁLNÍ TERAPIE HRAZENÁ Z VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Plně hrazena bude moci být digitální forma kognitivně-behaviorální terapie. Tato forma terapie pomáhá lidem pochopit obtíže a jejich příčiny, aby mohli změnit své myšlení, prožívání a chování tak, aby se cítili lépe a zvládali lépe různé životní situace. Nyní bude dostupná pro pacienty s depresemi a úzkostmi. Posouzení vhodnosti této léčby u konkrétního pacienta je vždy na zhodnocení

ošetřujícího lékaře a vhodnost této formy terapie se znovu ověřuje při jejím zahájení.

DĚTSKÝ OČNÍ SCREENING U PEDIATRA

Již od roku 2022 probíhá screeningové vyšetření očních vad dětí u praktických lékařů pro děti a dorost. Od ledna 2026 jsou jasně ukotveny všechny výkony pro jeho vykazování jak u praktického lékaře pro děti a dorost, tak případná specializovaná vyšetření u očního lékaře, ortoptisty nebo zrakového terapeuta. Cílem je odhalení případných obtíží či vad v co nejranějším stadiu. První vyšetření tak dítě absolvuje ještě před prvními narozeními, ideálně mezi 10. a 12. měsícem věku (hrazeno mezi 6. a 12. měsícem).

PACIENT S ALZHEIMEROVOU CHOROBOU V PÉČI SVÉHO PRAKTIKA

Pacienti s Alzheimerovou chorobou nebo jinou formou demence mohou zůstat v péči svého praktického lékaře. Nebude již nutné vyšetření u specialisty, pokud to nebudou sami pacienti preferovat. Jedná se o ambulantní typ péče, kdy praktik může pacienta sledovat s frekvencí dvakrát ročně. Pro zhodnocení vývoje kognitivních funkcí a ověření efektu léčby může praktický lékař provést u pacienta s demencí příslušné validované testy nově až 4× ročně.

DISTANČNÍ SLEDOVÁNÍ SRDEČNÍCH ARYTMÍÍ AŽ 30 DNÍ

Došlo k revizi a rozšíření výkonů v oblasti diagnostiky poruch srdečního rytmu. Novinkou je tzv. holterovské monitorování doma v délce 24 hodin nebo až 7 dní. Vícedenní sledování tzv. holterem je určeno pacientům s nepříliš častými obtížemi, které se během standardních 24 hodin nemusí projevit. Tento výkon také pomůže lékařům s posouzením efektivity provedeného zákroku (katerizační ablace) a s následnou možností vysazení léčby arytmiie. Pacienti například po cévní mozkové příhodě s podezřením na závažné poruchy srdečního rytmu pak budou moci být ambulantně sledováni dokonce až po dobu 30 dní.

DISTANČNÍ SLEDOVÁNÍ PACIENTŮ S PARKINSONOVOU CHOROBOU

Pacienti s Parkinsonovou chorobou v pokročilém stadiu, kteří k léčbě využívají tzv. pumpový systém (pozn.: léčebná látka je vpravována do tenkého střeva ve formě gelu pomocí pumpy), budou moci využít distanční konzultace s lékařem. Vzdálená konzultace je podmíněna nejen doporučením lékaře, ale i písemným souhlasem pacienta. Výkon může sloužit jak ke sledování klinického stavu, tak pro konzultaci při změně zdravotního stavu pacienta. Konzultace mohou být realizovány pouze v rámci pracovišť specializovaných center, a to až 12× ročně u jednoho pacienta.

(upraveno, kráceno)

Zdroj: <https://nasezdravotnictvi.cz/aktualita/jake-novinky-ve-zdravotni-peci-cekaji-na-pacienty-v-roce-2026?>

Roztroušená skleróza

Roztroušená skleróza je vážné onemocnění centrálního nervového systému. Projevuje se například omezením pohyblivosti, postižením zraku nebo poruchami kognitivních funkcí. Roztroušená skleróza patří mezi nemoci, které zatím nejsou dostatečně objasněny. Do dnešní doby přetrvalo okolo této nemoci vícero mýtů – ať již ve ztotožnění slov skleróza a zapomnětlivost, nebo v představě života na invalidním vozíku při pouhém vyslovení této diagnózy. Faktem zůstává, že se jedná o nečekanou a často těžko předvídatelnou nemoc, kterou ztěžuje okolnost, že nemá své specifické projevy – příznaky roztroušené sklerózy mohou napodobovat řadu jiných neurologických onemocnění.

CO JE TO ROZTROUŠENÁ SKLERÓZA?

Roztroušená skleróza (odborně sclerosis multiplex, hovorově „ereska“) je považována za imunitně podmí-

něné onemocnění. To znamená, že imunitní systém těla napadá centrální nervový systém.

U většiny lidí je roztroušená skleróza diagnostikována ve věku 20 až 40 let. V případě roztroušené sklerózy imunitní systém napadá ochrannou vrstvu nervů, kterou nazýváme myelin. Ten obaluje nervová vlákna a umožňuje rychlé a efektivní vedení elektrických signálů. Při roztroušené skleróze bílé krvinky povrch myelinu chybně vyhodnotí jako nepřátelský. Rozvíjí se poškozující zánět, který může ochrannou vrstvu nervů buď zjizvit, nebo úplně odstranit. Vzniklé léze (plaky) ohrožují, nebo dokonce znemožňují přenos signálů z mozku do cílové tkáně, která tak nemůže vykonávat své funkce a rozvíjejí se charakteristické projevy nemoci.

TYPY ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

Podle četnosti a závažnosti příznaků rozlišujeme klinicky izolovaný syndrom a několik dalších typů roztroušené sklerózy.

- Klinicky izolovaný syndrom (CIS). Náhle se vyskytnou první neurologické obtíže, trvají déle než 24 hodin. Typicky se objevuje zánět očního nervu, brnění nebo slabost končetin. Prodělání klinicky izolovaného syndromu neznamena, že se musí rozvinout roztroušená skleróza.
- Relaps-remitentní roztroušená skleróza (RRMS). Projevu se střídáním příznaků nemoci a obdobími, během kterých se projevy nevyskytují. Jde o nejběžnější formu roztroušené sklerózy, která tvoří více než 80 % všech případů.
- Primárně progresivní roztroušená skleróza (PPMS). Při tomto typu nemoci dochází k pozvolnému nárůstu neurologického postižení, které se následně změní v trvalé. Nejčastějším projevem bývá porucha chůze. Tento typ se vyskytuje u 10 až 15 % pacientů s roztroušenou sklerózou.
- Sekundárně progresivní roztroušená skleróza. Nejprve je diagnostikován CIS nebo RRMS, posléze dochází k pozvolnému a trvalému nárůstu neurologického postižení.

PŘÍČINY ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

Přesná příčina rozvoje onemocnění není jasná, přesto známe některé okolnosti, které mohou rozvoj roztroušené sklerózy ovlivnit.

- Věk. Většina případů je diagnostikována v mladším středním věku (20 až 40 let).
- Pohlaví. Nemoc je 2x častější u žen.
- Genetika. Je roztroušená skleróza dědičná? Podle současných poznatků není, nicméně mutace některých genů a zároveň faktory vnějšího prostředí riziko rozvoje onemocnění zvyšují. Pokud se rodič nebo sourozenec některé osoby potýká s roztroušenou sklerózou, pravděpodobnost rozvoje nemoci u daného jedince je přibližně dvojnásobná oproti situaci, kdy tuto nemoc nejbližší příbuzní nemají.
- Kouření. Zvyšuje nejen riziko vzniku onemocnění, ale také závažnost poškození nervového systému při jeho rozvoji.
- Infekce. Vyšší riziko rozvoje onemocnění se předpokládá u nakažení virem Epstein-Barrové nebo virem způsobujícím mononukleózu.
- Deficit některých vitaminů. Jedná se především o vitamin D a B12.

PŘÍZNAKY ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

- svalová slabost (většinou jednostranná), necitlivost, brnění, mravenčení až bolest
- poruchy koordinace, nejistá chůze nebo neschopnost chůze, závratě
- mimovolné pohyby očí (nystagmus), poruchy zraku, částečná až úplná ztráta zraku
- únava, deprese, zamlžené myšlení, problémy s pamětí, s hledáním vhodných slov, nezřetelná řeč
- potíže s kousáním a polykáním
- sexuální potíže
- močová inkontinence

DIAGNOSTIKA ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

Diagnostika roztroušené sklerózy bývá nezřídka komplikovaná, protože její projevy jsou podobné nebo stejné

jako u řady dalších onemocnění nervové soustavy.

Dotyčnou osobu čeká vícero vyšetření, protože v současné době neexistuje jeden konkrétní test, který by onemocnění potvrdil. Využívá se zejména magnetická rezonance mozku a míchy (odhaluje přítomnost lézí), odběr mozkomíšního moku lumbální punkcí (pro stanovení protilátek), krevní testy (např. k vyloučení lymeské boreliózy) nebo vyšetření zraku.

LÉČBA ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

V oddálení postupu onemocnění se uplatňují léčiva, která ovlivňují fungování imunitního systému (imunomodulancia, imunosupresiva). Velký rozvoj zažívá biologická léčba roztroušené sklerózy. Další léčba se odvíjí od konkrétních příznaků. Při svalových křečích a bolestech se používají myorelaxancia (látky uvolňující svalstvo), při psychických potížích jsou to kromě jiného antidepresiva atd.

PROGNÓZA ROZTROUŠENÉ SKLERÓZY

Průměrná délka života osoby s roztroušenou sklerózou je oproti většinové populaci kratší o 8 let. Onemocnění kromě délky života ovlivňuje i jeho kvalitu. Vedle pohybových omezení se až u 60 % pacientů objevuje porucha kognitivních funkcí (typicky potíže s pamětí). Přestože se mohou symptomy prolínat, roztroušená skleróza a demence nejsou to samé. I když mají lidé s roztroušenou sklerózou komplikace, které je omezují v každodenních aktivitách, nebývají tak závažné jako v případě Alzheimerovy choroby.

DOPORUČENÍ PŘI ROZTROUŠENÉ SKLERÓZE

- Dbejte na pestrou a vyváženou stravu. Jídelníček by měl obsahovat dostatek vitaminů a minerálů, důležitý je především pravidelný přísun vitaminů D, B1, B6, B12, C, selenu a zinku. Jezte hodně ovoce a čerstvé zeleniny, pravidelně zařazujte luštěniny, semínka, ořechy a zakysané mléčné výrobky. Omezte nadměrný příjem jednoduchých cukrů a průmyslově zpracovaných potravin.
- Dostatečně spěte. Roztroušenou sklerózu často doprovází velká únava. V boji proti ní je dostatečný od-

počinek základem. Proti únavě a vyčerpání přispívá dostatečný příjem hořčíku.

- Snažte se omezit působení stresu. Využít můžete například jógu, relaxační cvičení, dechová cvičení, poslech hudby nebo rukodělné práce.
- Dostatečně se hýbejte. Pravidelný pohyb pomáhá zvýšit sílu, koordinaci a rovnováhu. Přispívá také ke zlepšení nálady a k posílení sebevědomí.

(upraveno, kráceno)

Zdroj: <https://www.drmax.cz/clanky/roztrousena-skleroza-priznaky-diagnostika-a-lecba>

INFORMACE

Seriál VYKOLEJENÍ část 1: Právní rámec a realita

Realita ukazuje, že cesta k plně dostupné železniční dopravě je stále podmíněna objednávkami, schvalovacími procesy i provozními omezeními. V úvodním dílu převzatého a zkráceného seriálu z portálu Helpnet.cz se proto zaměříme na porovnání právního rámce, který má zaručit rovný přístup k cestování, s praxí národního dopravce a rolí Správy železnic při zajišťování asistence.

V průběhu posledních pěti let se počet asistovaných přeprav více než zdvojnásobil a služby národního dopravce dnes ročně využije více než milion cestujících s handicapem. „Například 85 % našich spojů je nyní vybaveno pro pohodlné cestování osob na vozíku,“ uvedl generální ředitel Českých drah Michal Krapinec.

SVOBODA POHYBU JAKO ZÁKLADNÍ PRÁVO

Základním právním rámcem bezbariérové dopravy je Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.). Člá-

nek 14 stanoví, že „svoboda pohybu a pobytu je zaručena“. V kontextu veřejné dopravy tedy znamená i povinnost státu a dopravců vytvářet podmínky pro samostatné cestování.

EVROPSKÉ PŘEDPISY: POVINNOST ODSTRAŇOVAT BARIÉRY

Zásadní roli v oblasti bezbariérové železniční dopravy hraje Nařízení Komise (EU) č. 1300/2014. Toto nařízení ukládá členským státům povinnost přijmout „vnitrostátní prováděcí plány, jejichž cílem je postupné odstranění všech zjištěných překážek v oblasti přístupnosti“.

Dalším klíčovým dokumentem je Evropský akt o přístupnosti, který Česká republika implementovala zákonem č. 424/2023 Sb., o požadavcích na přístupnost některých výrobků a služeb. Tento zákon zavazuje poskytovatele služeb zajistit, aby byly služby přístupné „bez ohledu na fyzické, smyslové nebo kognitivní schopnosti uživatelů“.

POVINNOSTI DOPRAVCE PODLE PLATNÝCH ČESKÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ukládá dopravci poměrně jednoznačné povinnosti. Podle § 36 je dopravce povinen „ve veřejné drážní osobní dopravě přepravit každého, kdo má uzavřenou přepravní smlouvu“. Podle § 37 musí dopravce také „označit drážní vozidla bezbariérově přístupná cestujícím s omezenou schopností pohybu a orientace mezinárodním symbolem přístupnosti (piktogram vozíčkáře – pozn. redakce)“. Vyhláška č. 175/2000 Sb. pak stanoví, že dopravce je povinen přepravit cestujícího na vozíku v bezbariérovém spoji, pokud je to technicky možné, a při předchozí schválené objednávce přepravy má dopravce povinnost přepravu zajistit. Další povinnosti stanoví zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících. Ten ukládá dopravcům například povinnost vyhradit a označit místa k sezení pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace (OOSPO), umožnit přepravu dětského kočárku, vodícího psa nebo zajistit akustické informační systémy pro nevidomé cestující. Zásadní význam pro samostatné cestování má také infrastruktura železničních stanic. Vyhláška č. 146/2024, o požadavcích na výstavbu, stanovuje standardy bezbariérového prostředí.

NÁRODNÍ PLÁN PODPORY ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM NA OBDOBÍ 2026–2030

Dokument vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, zejména z článku 9 o přístupnosti a článku 20 o osobní mobilitě. Jedním z klíčových opatření je zavedení jednotného kontaktního místa pro objednávání asistence v železniční dopravě. Ministerstvo dopravy by mělo tento systém zavést do konce roku 2027.

SLEVY PRO CESTUJÍCÍ S POSTIŽENÍM

Od 1. července 2022 mohou cestující s invaliditou třetího stupně využívat slevu 50 % z obyčejného jízdného. Držitelé průkazů ZTP a ZTP/P mají nárok na slevu 75 % ve 2. třídě vlaků Českých drah. Stačí mít QR kód od ČSSZ a při nákupu jízdenky OneTicket vybrat příslušný tarif pro invalidy třetího stupně, uvádí Centrum dopravních informačních systémů Ministerstva dopravy ČR (CENDIS). Od roku 2026 je navíc mimo jiné v Praze přeprava držitelů těchto průkazů bezplatná v rámci systému MHD. Stačí tedy při kontrole jízdenek předložit pouze průkaz ZTP nebo ZTP/P.

PŘEPRAVNÍ PODMÍNKY ČESKÝCH DRAH

Podle těchto podmínek je například „přeprava osob odkázaných na trvalou pomoc nebo dohled jiné osoby možná pouze v doprovodu průvodce, který zvládne sám zajistit veškerou pomoc související s doprovodem po stanici nebo vlastní přepravou cestujícího“.

Cestující může požádat o asistenci prostřednictvím formuláře Českých drah, nicméně „přijetím objednávky se ČD zavazují k jejímu posouzení, což neznamená automatické schválení či právo cestujícího na přepravu zvoleným spojem“. V případě neobjednané asistence je přeprava cestujícího na vozíku možná pouze tehdy, „pokud nástup s využitím zdvihací plošiny nezpůsobí zpoždění generující sankce objednatele“.

Přepavní podmínky rovněž připouštějí mimořádné řešení: „Pokud ve vlaku není vůz vhodný pro přepravu cestujících na ortopedickém vozíku, lze zcela mimořádně

realizovat přepravu ve služebním oddílu, přestože nesplňuje standardy přepravy.“

JAK PROBÍHÁ ZPRACOVÁNÍ OBJEDNÁVKY ASISTENCE V PRAXI

„Proces zpracování objednávky přepravy OZP v rámci ČD probíhá přes objednávkový systém ČD, který je propojený s centrálním objednávkovým systémem společnosti CENDIS. Informace o přepravách osob s omezenou schopností pohybu a orientace jsou strojově přenášeny,“ uvedly České dráhy. České dráhy zároveň potvrzují, že schvalování objednávky není plně automatické. Objednávka podle vyjádření dopravce prochází třemi až čtyřmi organizačními stupni: přijetím, ověřením, schvalováním a vydáním pokynů k realizaci.

PŘEDÁVÁNÍ INFORMACÍ V PROVOZU

Informace o schválené přepravě je následně předávána vlakovému personálu i zaměstnancům stanic prostřednictvím e-mailu, systémů EPOS, UNIPOK a přenosných pokladen POP. Podle Českých drah došlo za posledních 3,5 roku pouze k pěti případům, kdy informace nebyla vlakovému personálu doručena. Zkušenosti našich respondentů ovšem tuto statistiku rozporují.

ŘAZENÍ VLAKŮ A TECHNICKÉ ZAJIŠTĚNÍ

Při schvalování objednávky se ověřuje také technické vybavení vlaku. „Ověření probíhá dle plánu řazení vlaků, zároveň se u objednávky do pokynů k realizaci uvede, že má být dodrženo řazení,“ uvedly v odpovědi na náš dotaz České dráhy.

ROZDĚLENÍ KOMPETENCÍ MEZI ČD A SPRÁVU ŽELEZNIC

Zajištění asistence je rozděleno mezi dopravce a správce infrastruktury. České dráhy uvádějí, že jejich zaměstnanci zajišťují doprovod v rámci stanice, asistenci při nástupu a výstupu i pomoc při odbavení. Správa železnic pak ve vybraných stanicích poskytuje asistenci pomocí staničních plošin. Spolupráce je upravena dokumentem „Manuál pro správu objednávek asistence osob

s omezenou schopností pohybu a orientace“, který vydala společnost CENDIS. Aktuální verze 3.1 je účinná od února 2025.

KOLIK OBJEDNÁVEK JE ZAMÍTNUTO

Z údajů Českých drah, o které naše redakce požádala, vyplývá, že část objednávek je každoročně zamítnuta. V roce 2025 bylo zamítnuto 567 objednávek, v roce 2024 pak 521. České dráhy zároveň evidují stížnosti na nezajištění asistence – v roce 2024 jich bylo 16, v roce 2025 pak 11. Interně evidovaných pochybení bylo například v roce 2024 celkem 28 a v roce 2025 celkem 23.

MEZI PRÁVEM A REALITOU

Legislativa na evropské i národní úrovni stanovuje poměrně jasné požadavky na bezbariérovou dopravu. Zákony ukládají dopravci povinnost vytvářet podmínky pro přepravu OOSPO. Praxe však ukazuje, že realizace těchto práv stále závisí na organizačních, technických a provozních podmínkách.

Monika Šimkū

(upraveno, kráceno)

Zdroj: Seriál VYKOLEJENÍ část 1: Cestování bez bariér? Právní rámec a realita železniční dopravy pro osoby s postižením - Helpnet.cz

Orientační pomůcka pro zrakově postižené Biped NOA

Měla jsem příležitost vyzkoušet tuto nově dostupnou orientační pomůcku. Doba, kterou jsem pomůcku zkoušela, nebyla moc dlouhá. A tak se jedná spíše o popis, funkce a první dojmy z pomůcky.

CO JE NOA?

NOA je zkratka pro Navigation, Obstacle a AI. Jedná se o pomůcku, která má sloužit jako doplněk k bílým holím a vodicím psům. Uživatelé mají získávat podrobné pokyny GPS ve sluchátkách s kostním vedením na plá-

novaných nebo nových trasách. Pomůcka má detekovat překážky za denního světla, ale i v noci (až 15 metrů), na úrovni hlavy nebo země pomocí pípání. Detekce by se měla týkat např. nízko visících větví, děr, elektrických koloběžek nebo dopravních značek.

NOA disponuje AI. Zařízení má stejné zorné pole jako lidské oko. Baterie vydrží 3 hodiny při nepřetržitém používání. Cena na českém trhu je 184 000 Kč. Distributor usiluje o zařazení mezi kompenzační pomůcky k orientaci tak, aby se o přístroj dalo žádat jako o příspěvek na zvláštní pomůcku.

JAK POMŮCKA VYPADÁ?

Jedná se o elektronickou orientační pomůcku černé barvy. Tvarem připomíná velkou plastovou podkovu (velikosti dětského prkénka na WC). Podkovu umístíme za krk, kde se tedy krku dotýká onen plast, kde je zabudovaná baterie, kterou lze velmi snadno vyjmout. Baterie je ve tvaru zhruba obdélníku, cca ve velikosti krabičky od cigaret. Oba konce přístroje se pak dotýkají hrudníku (až k prsům). Na obou těchto koncích se pak nachází ovládací tlačítka přístroje a kamera. Celá konstrukce váží zhruba 1 kg a baterie 200 g.

Další součástí jsou sluchátka s kostním vedením, náhradní baterie, nabíječka a návod k použití (zatím v anglickém jazyce). Vše toto bylo umístěno v černém batohu. Pomůcku je nutné připojit a ovládat přes aplikaci, která je k dispozici v App Store i Google Play.

Aplikace sice mezi jazyky má i češtinu, ale aplikace bude i tak v angličtině.

V TERÉNU

Pravá strana zařízení, když jej máme položené na krku, má 6 tlačítek a obsahuje také vypínací/zapínací tlačítko. Pokud si chce člověk vyvolat funkci z nich, tak je třeba se zastavit a provést úkon. Já jsem dělala obsluhu levou rukou, neboť v pravé jsem držela hůl a bylo mi to lépe hmatné. Jenže tou levou jsem si neúmyslně stále zakrývala kameru, která je na levé části NOA. Věřím, že toto se tréninkem a častým používáním pomůcky dá vychytat.

POSTŘEHY

Zařízení je dosti těžké a nepohodlné na nošení. V zimě může být výhoda toho, že jej dáte přes zimní věci – bundu, šálu... Sluchátka lze schovat pod čepici. V létě však na holý krk bude onen plast velmi tvrdý a nepohodlný. I kilogram a 200 gramů za krkem prostě časem ucítíte, i když prvotně se nezdá býti pomůcka tak těžká. Rozhodně pomůcka přitahuje pozornost.

Co se týče přenositelnosti a praktičnosti, tak je zařízení dosti velké a vyžaduje zručnost pro manipulaci s ním.

Je však třeba zmínit, že detekce překážet pomocí pípání byla poctivá. Pomůcka zjistila procházející lidi, květináče, reklamní áčka i větev v oblasti hlavy. Tam upozornění přišlo tedy později, než bych si myslela, ale bylo tam. Pokud však je člověk začátečník v prostorové orientaci a v chození, tak neustálé vyhodnocování situace z hole, z množství zvuků, u kterých člověk musí rozlišit, co signalizují, je nepraktické a snad i nebezpečné. I když i to, co bude pomůcka hlásit (jaké překážky – hlava, pas či nohy), lze nastavit dle potřeby uživatele.

Za mě je pomůcka vhodná pro ty, kteří mají již nachozeno, umí dobře vyhodnotit zvuky z okolí, odečíst informace z hole a ještě jsou s to filtrovat zvuky ze sluchátek. Což je náročná disciplína i pro pokročilé. Zmiňme k tomu ještě informace, které podává vodící pes, které je třeba brát též v úvahu – pak si říkám, zda už není jedinec přehlacen informacemi.

NOA skrze aplikaci umí také navigovat slovně na cestě, kudy jdeme. Podobně tak, jak to známe z Google Maps či Lazarillo. Dává pokyny, zda máme jít rovně, zatočit doprava a že jsme už u cíle.

Výrobce pomůcky: <https://biped.ai/>.

(upraveno, kráceno)

Linda Albrechtová

Zdroj: <https://www.blindicka.com/2025/03/biped-noa-orientacni-pomucka-pro-z.html>

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Rebecca Alexander

Rebecca je oceňovaná autorka, psychoterapeutka, extrémní sportovkyně a také obhájkyně práv osob se zdravotním postižením. Svým příkladem inspiruje ostatní k překonávání a odstraňování společenských i osobních překážek. Je známá svoji energií, nakažlivou chutí do života, vrozenou zvědavostí a smyslem pro humor, kterým umí komentovat i složitá témata. Má zachované pouze malé zbytky zraku a neslyší. Komunikuje mluvenou angličtinou, americkým znakovým jazykem a taktilním znakovým jazykem.

Rebecca se narodila v roce 1979 v Kalifornii. V pubertě se dozvěděla neradostnou zprávu, že trpí pigmentovou degenerací sítnice. V 18 letech utrpěla vážnou nehodu, kvůli které musela podstoupit dlouhou rehabilitaci. Téměř v tom samém okamžiku jí byl diagnostikován Usherův syndrom. K překážkám se postavila čelem a s nepřízní osudu začala bojovat. Vystudovala sociální práci a psychoterapii na Columbijské univerzitě. Stala se významnou psychoterapeutkou v New Yorku. Vytvořila a vede několikátýdenní vzdělávací program zaměřený na duševní zdraví a rozvoj dovedností pro překonávání předsudků vůči lidem s postižením.

Mezi její velké vášně od dětství patří sport. I přes svůj handicap vylezla na horu Kilimandžáro v Africe, přeplavala sanfranciský záliv nebo ujela 600 mil na charitativním cyklistickém závodě mezi San Franciscem a Los Angeles. Je také instruktorkou fitness, jógy a meditace. Jako přednášející vystupuje pro řadu významných organizací, např. Microsoft, eBay, Johnson & Johnson. Přednáší o tématech, jakou jsou odvaha, překonávání překážek a motivace ke smysluplnějšímu životu. Je také spoluautorkou a moderátor-

kou oceňovaného dokumentu o taktilní komunikaci.

O svém životě a svých zkušenostech napsala knihu, ve které s humorem popisuje ztráty, ale i nečekané zisky, např. hlubší propojení s blízkými, nově nalezený klid v tichu a upřímný pocit radosti, který většina lidí považuje za samozřejmost. Za knihu s názvem „Nezapomenout: vzpomínky na ztracené a znovu nalezené smysly“ získala ocenění Společnosti pro roztroušenou sklerózu za přínos pro zlepšení kvality života.

Rebecca je vášnivou zastánkyní práv osob se zdravotním postižením a duševního zdraví. Její názory a doporučení byly zveřejněny v různých médiích nebo v televizi. V této oblasti jí byla v roce 2017 udělena cena za vynikající obhajobu práv a zlepšování života lidí s postižením.

Rebecca Alexander je výjimečná osobnost, která i přes své postižení dokáže inspirovat. Pomocí vyprávění příběhů a díky hlubokému porozumění lidské psychice pomáhá druhým nacházet sílu a smysl i v těžkých situacích a zároveň bourá společenské bariéry a předsudky.

*Pro Doteky připravila Lenka Veverková
Zdroj: <https://www.rebeccaalexander.org>*

ZE SVĚTA

Za nový způsob léčby slepoty obdržel manželský pár vědeckého „Oscara“

Manželé Jean Bennetová a Albert Maguire získali spolu s Katherine Highovou prestižní Breakthrough Prize za vývoj terapie Luxturna. Forma terapie, na které pár pracoval 25 let, dokáže léčit dědičnou slepotu.

Genovou terapii, uvedenou na trh jako Luxturna, schválil americký Úřad pro kontrolu potravin a léčiv (FDA) v roce 2017. Oční lékaři Luxturnu využívají pro léčení Leberovy kongenitální amaurozy, dědičného onemocnění sítnice, které způsobuje postupnou ztrátu zraku už od raného věku. Postižení lidé často zcela oslepnou už na začátku dospělosti.

Jak píše The Guardian, efektivita genové terapie se naplno projevila u klinických testů. Jeden z pacientů podle deníku popsal, jak poprvé vidí tvář svého dítěte, jemnou strukturu dřevěného nábytku a větve pohybující se ve větru. Ostatní pacienti hlásili podobná výrazná zlepšení.

Vědci na projektu pracovali dvacet pět let. Během výzkumu také adoptovali dvojici psů, na kterých v rámci projektu testovali obnovu zraku.

Ocenění Breakthrough prize, médií často označované jako „vědecké Oscary“, se každoročně udílí za vědecké objevy ve zdravotnictví, fyzice a matematice.

*Pro Doteky připravila Lenka Veverková
(kráceno)*

Zdroj: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-za-novy-zpusob-lecby-slepoty-obdrzel-manzelsky-par-vedeckeho-oscara-304363#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=zpravy.szhpnative.box&dop_vert_ab=&dop_vert_id=&source=hp&seq_no=6&utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=z-boxiku&utm_campaign=nativeSbrowser

První třída pro hluchoslepé děti ve státní škole v Austrálii

V australské státní škole Tenambit Public School začali v roce 2026 s výukou hluchoslepých dětí. Byla zde zpřístupněna třída pro hluchoslepeho chlapce Ariho s dětskou mozkovou obrnou. Třídu sdílí s dětmi, které mají postižení sluchu. Cílem je umožnit Arimu plné zapojení do výuky pomocí individuální podpory, taktilní komunikace a úpravy prostředí.

O založení třídy se zasloužila ředitelka školy Deanne Brownová za výrazné podpory maminky chlapce. Ariho učitelka je sama neslyšící. Aby bylo jeho zapojení do výuky co nejefektivnější, zvyšuje povědomí o hluchoslepotě a učí způsoby komunikace nejen slyšící učitele, ale i jeho spolužáky. Pro úspěšné začlenění Ariho je důležité budovat jeho důvěru a pocit bezpečí v novém prostředí, například pomocí pravidelného denního režimu a různých metod smyslové podpory. Velmi důležitá je také spolupráce s rodinou a dalšími odborníky.

Ředitelka školy věří, že tento postup bude sloužit jako vzor pro inkluzivní vzdělání a tím se umožní vzdělání dalším dětem se specifickými potřebami.

Pro Doteky připravila Lenka Veverková

Zdroj: <https://education.nsw.gov.au/news/latest-news/a-proud-deaf-teacher-teaching-australia-s-first-mainstream-deafb>

Hluchoslepý chlapec hercem v seriálu

V britské televizní stanici běží nekonečný seriál s názvem EastEnders. Stejně jako v českém seriálu Ulice se i tvůrci tohoto britského seriálu zaměřují na běžné životní situace a snaží se divákům prostřednictvím příběhů předat určité poselství. Do jedné z rolí se rozhodli obsadit hluchoslepeho chlapce.

Malý Harvey Hind (5 let) se objevil v jedné z epizod seriálu, ve které hraje nevidomého předškoláka. Jeho ma-

minka radí jiné rodině nevidomého chlapečka, jak s ním pracovat a komunikovat.

Ve skutečnosti je Harvey hluchoslepý. Chodí s červenobílou holí, používá britský znakový jazyk a má kochleární implantát. Z počátku bylo pro rodinu velmi těžké se s danou situací smířit a naučit se se synem komunikovat. Maminka musela opustit práci, aby se o něj mohla starat. Teprve díky pomoci organizace Sense se problémy začaly řešit a situace se zlepšila. Nyní je Harvey šťastný a veselý chlapec, dychtivý po poznání. A dá se říci, že taky tak trochu herec.

Harvey si natáčení velmi užíval. Jeho maminka ale také zdůraznila dopad pro společnost: „Doufám, že Harveyho účinkování v seriálu ukáže ostatním dětem s postižením, zejména těm, které jsou hluchoslepé, že mohou dosáhnout čehokoli.“

Pro Doteky připravila Lenka Veverková

Zdroj: <https://www.bbc.com/news/articles/c1kgk9pmpelo>

VZKAZY MOUDRÝCH

„Jak dlouho trvá hodina?
Možná přesně tak dlouho,
aby člověk mohl poznat své chyby
a omyly, napravit jejich důsledky,
anebo jen poznat okamžik lítosti.
Vteřiny poznání jsou snad víc než
léta hloubání.“

LUDEK PACHMAN (1924–2003)
český šachista

RECEPTY

Kukuřičný salát

Je žhavé léto, slunko pere jak zjednané, ani těžko nalezený stín nepřeje oddychu, noci jsou horké, netřeba teplého spodního prádla... Je chladno, v jednom kuse prší, často dokonce fouká chladný vítr, nebe olověně zatažené, noci jsou bez teplého spodního prádla takřka nepředstavitelné... Tak takhle nějak bude pravděpodobně vypadat letošní léto. Pro jistotu uvádím obě varianty, ačkoliv ve spojitosti s dnešním receptem je to celkem jedno, bude vám určitě chutnat v slunci i dešti.

Potřebujete:

- *sáček mražené kukuřice*
- *máslo*
- *1 červená cibule*
- *1 červená paprika*
- *4 stroužky česneku*
- *mleté chilli, sůl, pepř*
- *2 hrsti nasekané pažitky*
- *majonéza*
- *100 g balkánského sýru*
- *limetková šťáva*
- *2–3 natvrdo uvařená vejce*

Kukuřici po rozmražení asi 10 až 15 minut opékejte na másle. Cibulku najemno pokrájejte, papriku nadrobno nasekejte, přidejte špetku chilli, nasekanou pažitku. Vše vmíchejte do vychladlé opražené kukuřice a přidejte prolisovaný česnek. Opepřete dle chuti, zakápněte limetkovou šťávou. Nakonec lehce vmíchejte majonézu, nadrobený sýr a nasekaná vejce. Přisolte dle chuti. A teď už papejte – samotné, s pečivem, s grilovaným masíčkem, s vervou, s nadšením, s přáteli... Dobrou chuť vám přeje

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Léto, číslo 127. Vychází čtvrtletně.

Uzávěrka příspěvků do čísla Doteky 128/Podzim 2026: **15. 7. 2026**

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.
Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (šéfredaktorka), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka),
Mgr. Hana Dvořáková (metodička)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 314 012

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Stanislava Laňková, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio, s. r. o., Hornokrčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 90 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky,
Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou.

Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenském centru LORM. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, e-mail: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000